

Friskolan Öland AB
styrelsen@olandsfriskola.net

2023-12-14

1 (8)

Dnr SI 2022:6164

Uppföljningsbeslut

efter kvalitetsgranskning av grundskolors arbete
för en inkluderande utbildning vid Ölands friskola
belägen i Mörbylånga kommun med Friskolan
Öland AB som huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av grundskolors arbete för en inkluderande utbildning på Friskolan Öland AB vid Ölands friskola. Granskningen genomfördes under vårterminen år 2023.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen två utvecklingsområden som angetts i beslut den 25 maj 2023, dnr SI-2022:6164.

Skolinspektionen har begärt att huvudmannen för Ölands friskola senast den 27 november 2023 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. Friskolan Öland AB har inkommit med en sådan redovisning den 21 november 2023.

Beslut efter uppföljning:

Skolinspektionen bedömer vidtagna åtgärder på följande sätt:

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas .

- ***Rektorn behöver, tillsammans med personalen, följa upp och ytterligare tydliggöra roll- och ansvarsfördelningen i arbetet med att tillgängliggöra utbildningen, utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.***

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

- ***Lärare behöver, under ledning av rektorn och i samverkan med personal i elevhälsan, utveckla arbetet ytterligare med att skapa en pedagogiskt tillgänglig undervisning, utifrån ett fokus på elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter.***

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Bakgrund

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Rektorn behöver, tillsammans med personalen, följa upp och ytterligare tydliggöra roll- och ansvarsfördelningen i arbetet med att tillgängliggöra utbildningen, utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Av huvudmannens redovisning framgår att skolenhetens skollledning tillsammans med förstelärare har gjort en arbetsbeskrivning och rollfördelning för alla personalgrupper på skolan. I den framgår hur de ska arbeta med stöd och anpassningar utifrån elevers olika behov och att detta också gäller elever med neuropsykiatriska svårigheter. Detta innebär bland annat att personalens ansvar utifrån olika roller förtydligas och att större ansvar flyttas från elevhälsans personal till mentorerna när det gäller att identifiera och arbeta med åtgärder utifrån elevernas behov. Huvudmannen beskriver vidare att rektorn har kommunicerat och tydliggjort ansvarsfördelningen för all personal i samband med ett personalmöte under höstterminen 2023 och att sådan information också kommer att delges i samband med att ny personal anställs på skolan. Genom åtgärderna har de på skolenheten skapat en systematik i dialogen mellan elevhälsa och övrig personal för att skapa förståelse och insyn för respektive personalgrupps arbete med eleverna. Bland annat har det för lärarna tydliggjorts när elevhälsomöten äger rum samt när lärarna kan anmäla att de behöver ta upp elevärenden vid dessa möten. Efter varje elevhälsomöte finns därutöver en stående punkt på personalmötets dagordning som är en återkoppling från elevhälsan där de informerar om aktuella insatser och elever som lyfts och de har också skapat en struktur/rutin för att all personal ska ha insyn i vilka anpassningar/särskilt stöd som ges till respektive elev..

Huvudmannen beskriver att effekter av vidtagna åtgärder är att personalens insyn i varandras arbetsuppgifter har gett dem möjlighet till en mer effektiv samverkan och ett underlag till rektorns resursfördelning. Därutöver beskriver huvudmannen att kvaliteten har höjts i hela verksamheten genom att personalen arbetar efter en gemensam förankrad och tydliggjord plan. Exempelvis genom att lärare i klassrummet har en mer aktuell bild av elevens nuvarande situation och behov utifrån elevhälsans arbete. Effekter som huvudmannen beskriver förväntas på längre sikt är en jämnare arbetsfördelning i personalgruppen och en tydlighet för personal och elev om vem som har ansvar för vad. Arbetsuppgifterna blir mindre personbundna och eleverna fångas upp av rätt person vilket innebär att risken att eleverna hamnar mellan stolarna undviks.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Lärare behöver, under ledning av rektorn och i samverkan med personal i elevhälsan, utveckla arbetet ytterligare med att skapa en pedagogiskt tillgänglig undervisning, utifrån ett fokus på elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter.

Av huvudmannens redovisning framgår att fortbildningen *Specialpedagogik för lärande* genomförs av alla lärare under läsåret 2023/24 och att valda delar av utbildningen också genomförs med assistenter och hela elevhälsoteamet. Utbildningsinsatsen kommer att handledas av personal i elevhälsan. Därutöver beskriver huvudmannen att systematiken för att förbättra kommunikationen mellan elevhälsan och annan personal (se utvecklingsområde 1) innebär att de på skolenheten fått en ökad kunskap, samsyn och samverkan som stärker personalens samarbete med alla elever och i synnerhet de som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. Huvudmannen beskriver att personalen bland annat har uppdaterat, repeterat och gått igenom vikten av att all personal följer rutiner och bestämmelser, till exempel hur de gör vid lektionsstart.

Effekter av genomförda åtgärder som förväntas på sikt är bland annat att uppnå en känsla av delaktighet hos samtliga elever. Därutöver förväntas åtgärderna leda till en ökad motivation hos eleverna liksom en större grad av studiero samt en ökad målluppfyllelse. Dessutom förväntar sig huvudmannen tryggare och mer kompetent lärare/personal i undervisningen och i mötet med elever.

På Skolinspektionens vägnar

X Katrin Söderlind

Föredragande/utredare
Signerat av: Katrin Söderlind

X Lena Knutsson

Beslutsfattare

Signerat av: Lena Knutsson

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolinspektionens hemsida: Skolinspektionens utredning 2023-2024](https://www.skolinspektionen.se/om-skolinspektionen/om-utredningarna/utredning-2023-2024/skolinspektionens-utredning-2023-2024)

Bilaga 2: Författningsstöd

Utbildningen inom skolväsendet syftar enligt **skollagen** (2010:800) till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § skollagen).

Enligt **förarbetena** bör Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet (prop. 2009/10:165 s 221). Sådana förpliktelser finns bl.a. i **Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter** (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har även ratificerat **Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning** (SÖ 2008:26). Enligt konventionen ska konventionsstaterna säkerställa bl.a. att personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet. Skälig anpassning ska erbjudas utifrån personliga behov och personer med funktionsnedsättning ska ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet. Ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder ska erbjudas i miljöer som erbjuder största möjliga kunskapsrelaterade och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering (artikel 24). I **den allmänna kommentaren** till artikel 24 anges bl.a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande (Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10).

Bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett bland annat funktionsnedsättning finns i **diskrimineringslagen** (1 kap. 8 § andra stycket skollagen). Med diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) avses, utöver bl.a. direkt och indirekt diskriminering, även bristande tillgänglighet – det vill säga att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning (1 kap. 4 § diskrimineringslagen). Den som

bedriver utbildning ska också bedriva ett förebyggande och främjande arbete och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett exempelvis kön eller funktionsnedsättning (3 kap. 1-3 och 16-17 §§ diskrimineringslagen).

Tillgänglighet i lärmiljö och undervisning

Utbildningen i grundskolan syftar till att ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet (10 kap. 2 § skollagen). I bestämmelsens **förarbeten** konstateras bl.a. att elever är olika och har olika behov men alla har rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Skolgången ska därför anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Anpassningen får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta (prop. 2009/10:165 s 367).

Enligt **skollagen** ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet vid skolenheten, verka för att utbildningen utvecklas och ansvara för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9-10 §§ skollagen). Rektorn ansvarar också för att ett kvalitetsarbete bedrivs vid skolenheten samt att detta genomförs under medverkan av personal och elever (4 kap. 4 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv, att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen samt att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Av **skollagen** följer att de elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 2 § skollagen). Med funktionsnedsättning avses, enligt **förarbeten**, inte bara fysiska funktionshinder som syn- och hörselnedsättningar, utan också exempelvis nedsättningar inom ramen för autismspektrat, ADHD och dyslexi. Den som har en funktionsnedsättning som medför svårigheter att nå kunskapskraven ska inte bara ges tillräckligt stöd för att nå den lägsta godtagbara kunskapsnivån (prop. 2013/14:148 s. 55).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 5 och 7-10 §§ skollagen). Enligt **skolförordningen** ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

I **läroplanen** förtydligas att en likvärdig utbildning inte innebär att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov och skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Lgr 22, 1 En likvärdig utbildning). Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd samt samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska bl.a. ta hänsyn till varje enskild individs behov och förutsättningar samt handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Enligt **skollagen** ska det finnas elevhälsa, som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser och som främst verkar förebyggande och hälsofrämjande samt stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar bl.a. för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Enligt **skollagen** ska det för utbildningen finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (2 kap. 35 § skollagen). Alla elever ska vidare tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (5 kap. 3 § skollagen).